

บทที่ 4

ปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดนโยบายการล่าวาฬของญี่ปุ่น

แม้ว่าโครงการวิจัยวาฬเพื่อวัตถุประสงค์ทางวิทยาศาสตร์ของญี่ปุ่นจะโดนคัดค้านจากนานาชาติ แต่ญี่ปุ่นก็ยังคงมีนโยบายในการสนับสนุนการล่าวาฬอย่างชัดเจนมาโดยตลอด และยังมีแนวโน้มว่าญี่ปุ่นจะเปลี่ยนแปลงหรือประกาศยุติโครงการวิจัยวาฬเพื่อวัตถุประสงค์ทางวิทยาศาสตร์ในอนาคตอันใกล้ ดังนั้นเพื่อที่จะเข้าใจนโยบายและจุดยืนในการล่าวาฬของญี่ปุ่น ในบทนี้ผู้ศึกษาจะทำการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการกำหนดนโยบายการล่าวาฬของญี่ปุ่นว่ามีปัจจัยอะไรบ้างซึ่งสามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. ผลประโยชน์ของข้าราชการในสำนักงานประมงและองค์กรที่สนับสนุนการล่าวาฬในญี่ปุ่น

เป็นที่ทราบกันดีว่าหน่วยงานราชการของญี่ปุ่นนั้นมีบทบาทอย่างสูงในการกำหนดหรือร่างนโยบายในด้านต่างๆ ของประเทศ สำหรับนโยบายการล่าวาฬหรือประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับวาฬนั้นหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบคือสำนักงานประมงของญี่ปุ่น¹ (The Fisheries Agency of Japan) ซึ่งอยู่ภายใต้อำนาจกระทรวงเกษตร ป่าไม้ และประมงของญี่ปุ่น ด้วยเหตุนี้ในการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดนโยบายการล่าวาฬของญี่ปุ่น ผู้ศึกษาจะทำการศึกษาว่าเหตุใดสำนักงานประมงญี่ปุ่นในฐานะที่เป็นหน่วยงานหลักในการร่างนโยบายจึงมีจุดยืนในการสนับสนุนการล่าวาฬสำหรับหน่วยงานราชการนั้นสิ่งที่สำคัญในการดำเนินนโยบายนั้นคืองบประมาณและอำนาจในการต่อรองของหน่วยงาน ด้วยเหตุนี้หน่วยงานราชการต่างๆ จึงมีความต้องการที่จะแสวงหางบประมาณให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ รวมทั้งเพิ่มอำนาจต่อรองของหน่วยงานตนเอง สำนักงานประมงของญี่ปุ่นก็มีลักษณะดังกล่าวเช่นเดียวกัน รัฐบาลญี่ปุ่นได้ให้งบประมาณในการอุดหนุนในโครงการวิจัยวาฬเพื่อวัตถุประสงค์ทางวิทยาศาสตร์เป็นจำนวนมาก สาเหตุประการหนึ่งเนื่องมาจากสินค้าที่ทำมาจากโครงการวิจัยวาฬประสบปัญหาขาดทุน ดังแสดงในแผนภูมิที่ 4.1

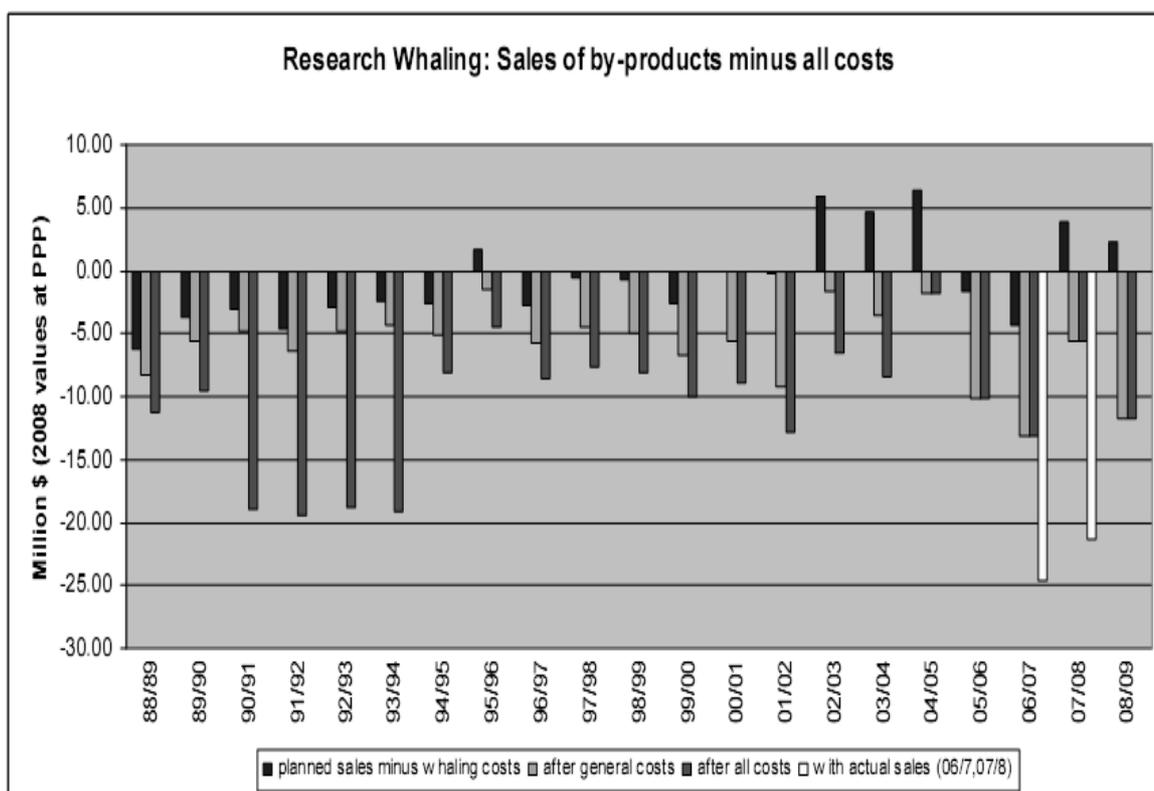
---

¹ Anny Wong, *The Roots of Japan's Environmental Policies* (New York: Routledge, 2001), p.115.

แผนภูมิที่ 4.1

มูลค่าของสินค้าที่ทำมาจากโครงการวิจัยวาฬหลังหักค่าใช้จ่ายทั้งหมดตั้งแต่ฤดูกาลล่าวาฬประจำปี

ค.ศ. 1988/89 - 2008/09

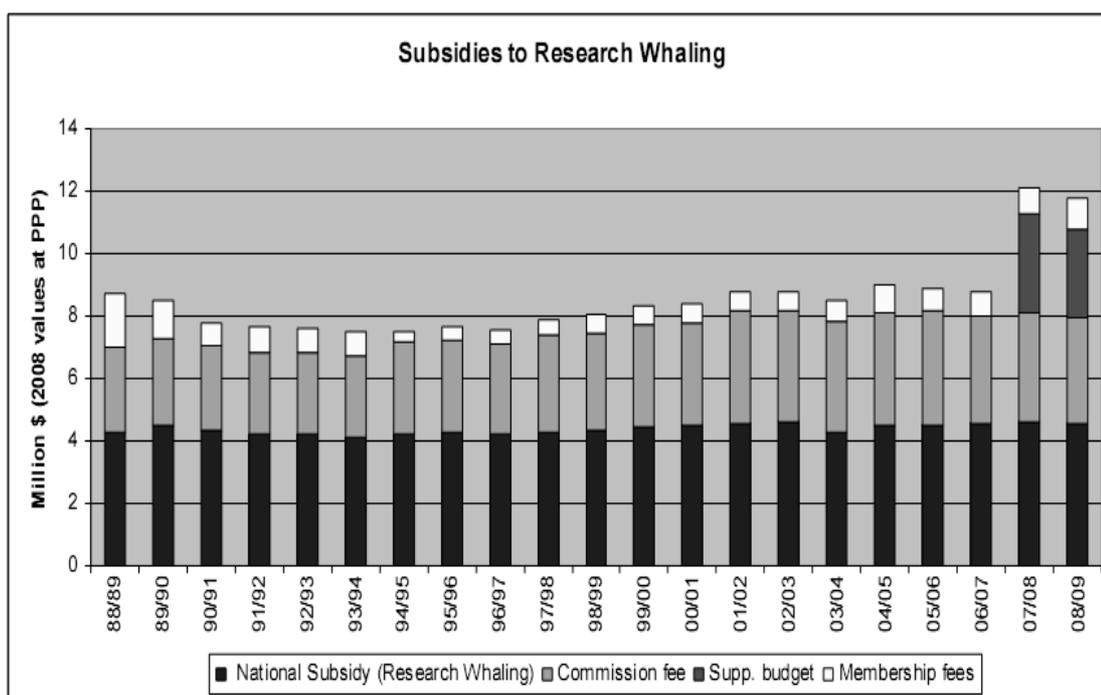

ที่มา: Whale and Dolphin Conservation Society. "Sink or Swim: The Economics of Whaling Today."
< <http://www.worldwildlife.org/who/media/press/2009/WFBinaryitem12743.pdf>>. June 2009.

จากแผนภูมิที่ 4.1 แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าสินค้าที่ทำมาจากโครงการวิจัยวาฬหลังหักค่าใช้จ่ายทั้งหมดนั้นต้องประสบปัญหาขาดทุนหรือติดลบเกือบโดยตลอด และตัวเลขหลังจากหักค่าใช้จ่ายทั้งหมด (After all costs) นั้นมักจะขาดทุนสูงกว่าที่คาดการณ์หรือวางแผน (Planned sales minus whaling costs) เอาไว้ แม้กระทั่งในปี ค.ศ. 2002/03-2004/05 ซึ่งคาดการณ์ว่าจะมีกำไร แต่หลังจากหักค่าใช้จ่ายทั้งหมดแล้วก็ยังขาดทุนเช่นเดิม สภาพการณ์ดังกล่าวจึงมีความจำเป็นที่รัฐบาลญี่ปุ่นนั้นต้องให้การอุดหนุนแก่โครงการวิจัยวาฬรวมทั้งงบประมาณที่เกี่ยวข้องกับวาฬ

แผนภูมิที่ 4.2

จำนวนเงินและแหล่งที่มาในการอุดหนุนโครงการวิจัยวาฬเพื่อวัตถุประสงค์ทางวิทยาศาสตร์ของญี่ปุ่นตั้งแต่ฤดูกาลล่าวาฬประจำปี ค.ศ. 1988/89 - 2008/09

ที่มา: Whale and Dolphin Conservation Society. “Sink or Swim: The Economics of Whaling Today.”
<<http://www.worldwildlife.org/who/media/press/2009/WWFBinaryitem12743.pdf>>. June 2009.

จากแผนภูมิที่ 4.2 ได้แสดงถึงแหล่งที่มาของการให้การอุดหนุนโครงการวิจัยวาฬเพื่อวัตถุประสงค์ทางวิทยาศาสตร์ของญี่ปุ่น โดยแบ่งออกได้เป็น 4 แหล่งหลักๆ ได้แก่

1. รัฐบาล (National Subsidy) ซึ่งเป็นแหล่งอุดหนุนหลักมีมูลค่าเกินกว่าครึ่งหนึ่งของจำนวนเงินอุดหนุนทั้งหมด
2. ค่าธรรมเนียมต่างๆ (Commission fee) ซึ่งใช้ในการอุดหนุนโครงการวิจัยวาฬตามชายฝั่ง
3. งบประมาณเสริม (Supplementary Budget) ใช้เพื่อเป็นการรับประกันว่าโครงการวิจัยวาฬนั้นจะสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งใช้เพื่อการตอบโต้กับกลุ่มที่ต่อต้านการล่าวาฬของญี่ปุ่น

4. ค่าธรรมเนียมสมาชิก (Membership fees) ในส่วนนี้ผู้ให้การอุดหนุนมิใช่รัฐบาลแต่เป็นบุคคลต่างๆ รวมทั้งภาคเอกชน

นอกจากนี้ยังมีการให้งบประมาณอุดหนุนในด้านอื่นๆ แก่เจ้าหน้าที่ซึ่งทำหน้าที่เข้าประชุมประจำปีของคณะกรรมการกล่าวระหว่างประเทศรวมทั้งค่าใช้จ่ายในการเดินทาง นอกจากนี้สำนักงานประมงยังได้ใช้จ่ายงบประมาณเพื่อการประชาสัมพันธ์ด้วย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกระตุ้นให้มีการบริโภคควาฟเพิ่มมากขึ้นเช่นจ้างพ่อครัวที่มีชื่อเสียงทำอาหารจากควาฟ ก่อตั้งโรงเรียนทำอาหารควาฟ โดยสรุปแล้วอาจกล่าวได้ว่าโครงการวิจัยวาฟของญี่ปุ่นนั้นยังคงดำเนินการต่อไปได้เพราะงบประมาณที่รัฐบาลได้ให้การอุดหนุนเป็นหลัก

ดังนั้นหากมีการประกาศยุติโครงการวิจัยวาฟผลกระทบประการแรกต่อสำนักงานประมงคืองบประมาณทั้งหมดที่รัฐบาลสนับสนุนก็จะหมดไปรวมทั้งอำนาจหน้าที่ของสำนักงานประมงก็จะลดน้อยลง การรักษาและเพิ่มพูนงบประมาณรวมทั้งอำนาจการต่อรองจึงถือเป็นผลประโยชน์โดยตรงของสำนักงานประมง นอกจากผลประโยชน์ในด้านงบประมาณและอำนาจต่อรองแล้วยังมีผลประโยชน์ในด้านอื่นๆ อีกเช่นเรื่องที่ใช้ดำเนินการกล่าวข้างต้นมีการประกันค่าเสื่อมราคาซึ่งสามารถนำมาหักภาษีได้ นอกจากนี้การดำรงอยู่ของโครงการวิจัยวาฟยังเป็นการประกันการจ้างงานหลังเกษียณ รวมทั้งเป็นการรักษาอำนาจของกลุ่มข้าราชการเหล่านี้ด้วย ในญี่ปุ่นนั้นเมื่อข้าราชการระดับสูงซึ่งเกษียณอายุราชการแล้วหรือใกล้จะเกษียณมักจะไปดำรงตำแหน่งระดับสูงในองค์กรต่างๆ ทั้งในองค์กรพิเศษที่ทำงานเกี่ยวข้องกับรัฐบาลหรือองค์กรเอกชนซึ่งในภาษาญี่ปุ่นเรียกปรากฏการณ์ดังกล่าวว่า “ อะมะคุะดะริ ”² ซึ่งแปลว่าการสืบทอดจากสวรรค์ ลักษณะดังกล่าวมีการปฏิบัติสืบเนื่องกันมาเป็นเวลานานและพบเห็นได้ในทุกแวดวงราชการของญี่ปุ่น โดยในกลุ่มข้าราชการที่ทำงานในสำนักงานประมงก็เช่นเดียวกัน องค์กรพิเศษและองค์กรเอกชนต่างๆ ในญี่ปุ่นซึ่งเกี่ยวข้องกับประเด็นเรื่องการกล่าววาฟและการประมงมักจะมีอดีตข้าราชการจากสำนักงานประมงหรืออดีตข้าราชการจากกระทรวงเกษตร ป่าไม้ และการประมง ดำรงตำแหน่งระดับสูงอยู่ในองค์กรเหล่านี้ นอกจากนี้ยังมีนักรบการเมืองซึ่งเคยดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีกระทรวงเกษตร ป่าไม้ และการประมง มาดำรงตำแหน่งในองค์กรเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการกล่าววาฟด้วย

² Richard A. Colignon and Chikako Usui, Amakudari The Hidden Fabric of Japan's Economy (New York: Cornell University Press, 2003), p.3.

ตารางที่ 4.1

ตัวอย่างรายชื่ออดีตรัฐมนตรีและนักการเมืองที่เคยทำงานในสำนักงานประมงและกระทรวงเกษตร ป่าไม้ และประมง ซึ่งปัจจุบันดำรงตำแหน่งในองค์กรพิเศษหรือองค์กรเอกชนที่เกี่ยวข้องกับประเด็นเรื่องวาฬ

องค์กร	ตำแหน่งปัจจุบัน	บุคคล	ตำแหน่งในอดีต
สมาคมล่าวาฬแห่งญี่ปุ่น	ประธาน	เคอิชิ นะกะจิมะ	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตร ป่าไม้ ประมง
สถาบันเพื่อการวิจัยสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม	ผู้อำนวยการทั่วไป	อิโรชิ สะทะนะกะ	หัวหน้าสถาบันวิจัยเพื่อการประมงในทะเลแห่งชาติ
สมาคมประมงแห่งญี่ปุ่น	ประธาน	อิซะ โอะ นะกะชิ	ผู้อำนวยการทั่วไปของสำนักงานประมง
มูลนิธิเพื่อความร่วมมือการประมงต่างประเทศ	ผู้อำนวยการบริหาร	เซโกะ ชิจิรุระ	หัวหน้าแผนกวิจัยของสำนักงานประมง
สหพันธ์สมาคมเพื่อความร่วมมือการประมงและปลาทูน่าแห่งญี่ปุ่น	ประธาน	มะซะอิโระ อิชิคะวะ	รองผู้อำนวยการทั่วไปของสำนักงานประมง
สมาคมอวนลากแห่งญี่ปุ่น	ประธาน	คุนิโอะ โยนะซะวะ	รองผู้อำนวยการทั่วไปของสำนักงานประมง
ศูนย์วิจัยทรัพยากรประมงในทะเลของญี่ปุ่น	หัวหน้า	คะซุโอะ ชิมาะ	รองผู้อำนวยการทั่วไปของสำนักงานประมง
มูลนิธิเพื่อความร่วมมือการประมงต่างประเทศ	ประธาน	โกะ โระกุ ชะทะเคะ	ผู้อำนวยการทั่วไปของสำนักงานประมง

ที่มา: Jun Morikawa, Whaling in Japan: Power, Politics, Diplomacy (New York: Columbia University Press, 2009), p.56.

จากตารางที่ 4.1 ได้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าอดีตข้าราชการระดับสูง โดยเฉพาะจากสำนักงานประมงนั้นได้เข้าไปดำรงตำแหน่งในองค์กรเอกชนต่างๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับประเด็นเรื่องวาฬ และการประมง นอกจากนี้สถาบันวิจัยสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมยังมีนักชีววิทยาซึ่งเคยทำงานอยู่ในสำนักงานประมงมาก่อน ในขณะที่สมาคมล่าวาฬแห่งญี่ปุ่นซึ่งเป็นองค์กรที่ไม่แสวงหากำไรนั้นมีอดีตผู้อำนวยการหลายคนที่เคยทำงานกับสำนักงานประมงเช่นกัน³ ซึ่งองค์กรพิเศษและองค์กรเอกชนเหล่านี้ต่างทำงานร่วมกับสำนักงานประมงรวมทั้งได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานประมงทางการเงินในการดำเนินกิจกรรมร่วมกัน ดังนั้นโครงการวิจัยวาฬของญี่ปุ่นจึงมีความสำคัญต่อข้าราชการเหล่านี้ในแง่ที่เป็นหลักประกันในการทำงานหลังเกษียณหรือลาออกจากราชการ ซึ่งอาจรวมถึงผลประโยชน์ในด้านอื่นๆ ด้วย หากโครงการวิจัยวาฬของญี่ปุ่นต้องยุติลงย่อมหมายถึงผลประโยชน์ของข้าราชการกลุ่มนี้ต้องถูกกระทบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

นอกจากสำนักงานประมงแล้ว หน่วยงานที่มีบทบาทอย่างสูงในโครงการวิจัยวาฬของญี่ปุ่นคือสถาบันวิจัยสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม ซึ่งทำหน้าที่ให้ข้อมูลและออกแบบโครงการวิจัยวาฬของญี่ปุ่น สถาบันวิจัยสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมยังมีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับ บริษัท เคียวโด เซนพาคู (Kyodo Senpaku) ซึ่งเป็นหนึ่งในบริษัทล่าวาฬของญี่ปุ่น โดยสถาบันวิจัยสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมทำการเช่าเรือจากบริษัทเคียวโด เซนพาคู เพื่อทำการวิจัยวาฬ นอกจากนี้ยังมีบุคลากรของบริษัทที่ร่วมในการจับวาฬด้วย สถาบันวิจัยสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมนี้ได้รับงบประมาณหรือเงินอุดหนุนจากรัฐบาลญี่ปุ่นในโครงการวิจัยวาฬผ่านทางสำนักงานประมง โดยสำนักงานประมงได้ประกาศในปี ค.ศ. 2005 ว่าจะให้เงินสนับสนุนแก่สถาบันวิจัยสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมปีละ 540 ล้านเยนเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในระหว่างปี ค.ศ. 2006-2009⁴ งบประมาณเหล่านี้ย่อมหมายถึงผลประโยชน์ของสถาบันวิจัยสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม หากโครงการวิจัยวาฬถูกยกเลิกงบประมาณทั้งหมดก็จะต้องถูกยกเลิกเช่นกัน ซึ่งเป็นสิ่งที่สถาบันวิจัยสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมไม่อาจยอมให้เกิดขึ้นได้

---

³ Yoichiro Sato, "Modeling Japan's Foreign Economy Policy," in *Japanese Foreign Policy in Asia and Pacific: Domestic Interests, American Pressure and Regional Integration*, Edited by Akiyoshi Miyashita and Yoichiro sato, (New York: Palgrave Macmillan, 2001), p. 28.

⁴ Midori kagawa-fox, "Japan's Whaling Triangle-The Power Behind the Whaling Policy," *Japanese Studies* 29 (December 2009):406.

ในญี่ปุ่นนั้นยังมีกลุ่มผลประโยชน์ที่สำคัญซึ่งสนับสนุนการล่าวาฬนั้นคือ สมาคมประมงแห่งญี่ปุ่น (Japanese Fisheries Association) ซึ่งในสมาคมมีสมาชิกมากกว่า 400 สมาชิกซึ่งประกอบไปด้วยบริษัทและสมาคมต่างๆ รวมทั้งปัจเจกบุคคล สมาคมประมงแห่งญี่ปุ่นนั้นสนับสนุนโครงการวิจัยวาฬ เนื่องจากโครงการวิจัยวาฬนั้นอาจจะนำไปสู่การล่าวาฬเพื่อการพาณิชย์อีกครั้งซึ่งหมายถึงโอกาสหรือช่องทางใหม่ๆ ทางธุรกิจ อันจะเป็นผลประโยชน์ต่อสมาชิกของสมาคม สมาคมประมงแห่งญี่ปุ่นนั้นมีประวัติศาสตร์ที่ยาวนานโดยก่อตั้งในสมัยเมจิในปี ค.ศ. 1882 และทำหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับประเด็นเรื่องการประมงของญี่ปุ่นจนกระทั่งถึงปี ค.ศ. 1948 จึงมีการก่อตั้งสำนักงานประมงซึ่งทำหน้าที่รับผิดชอบประเด็นและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการประมงแทนสมาคมประมงแห่งญี่ปุ่น และแม้ว่าอำนาจหน้าที่ในการรับผิดชอบด้านการประมงของประเทศจะถูกโอนไปที่สำนักงานประมง สมาคมประมงแห่งญี่ปุ่นยังทำงานร่วมกับสำนักงานประมงอย่างใกล้ชิด อย่างเช่นเมื่อคณะกรรมการล่าวาฬระหว่างประเทศมีข้อมติให้มีการยุติการล่าวาฬเพื่อการพาณิชย์ สมาคมประมงแห่งญี่ปุ่นได้ร้องขอให้สำนักงานประมงดำเนินการบางอย่างเพื่อให้การล่าวาฬนั้นยังดำเนินต่อไป รวมทั้งจัดตั้งกองทุนเพื่อสนับสนุนการล่าวาฬ จนกระทั่งสำนักงานประมงได้จัดตั้งสถาบันวิจัยสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม เพื่อเป็นหน่วยงานในการดำเนินงานเรื่องโครงการวิจัยวาฬ สมาคมประมงแห่งญี่ปุ่นยังได้รับเงินสนับสนุนจากสำนักงานประมงในโครงการต่างๆ เพื่อการสนับสนุนอุตสาหกรรมประมงด้วยเช่นกัน⁵ ดังนั้นสมาคมประมงแห่งญี่ปุ่นจึงมีผลประโยชน์ในโครงการวิจัยวาฬเช่นกัน

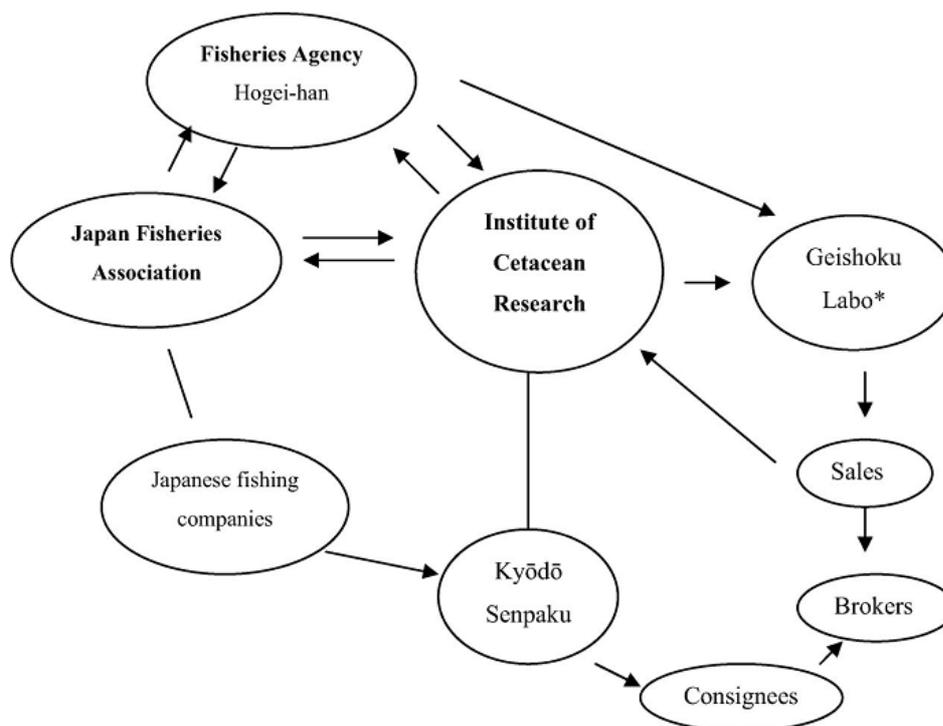
นอกจากนี้สำนักงานประมงนั้นยังมีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับองค์กรพิเศษหรือองค์กรเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการล่าวาฬและการประมงในญี่ปุ่น เนื่องจากผู้บริหารขององค์กรเหล่านี้เป็นอดีตข้าราชการจากหน่วยงานเดียวกัน สำนักงานประมงได้ทำงานร่วมกับองค์กรเหล่านี้รวมทั้งมีการปรึกษาหารือระหว่างกัน เพื่อรักษาผลประโยชน์และความมั่นคงของกลุ่ม

---

⁵ Ibid., p.409.

ภาพประกอบที่ 4.1

แสดงความสัมพันธ์ของสำนักงานประมงของญี่ปุ่นกับองค์กรหลักต่างๆ ที่สนับสนุนการล่าวาฬ

ที่มา: Midori kagawa-fox, "Japan's Whaling Triangle-The Power Behind the Whaling Policy," *Japanese Studies* 29 (December 2009):405.

*หมายเหตุ Geishoku Labo คือ บริษัทขายส่งเนื้อวาฬที่ได้มาจากโครงการวิจัยวาฬบริษัทนี้ถูกก่อตั้งโดยสำนักงานประมงและสถาบันวิจัยสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมเมื่อปี ค.ศ. 2006 โดยมีกำหนดที่จะขายส่งเนื้อวาฬในเวลา 5 ปี หรือตั้งแต่ปี ค.ศ. 2006-2010

สำหรับในส่วนของนักการเมืองแล้ว ส่วนใหญ่นักการเมืองญี่ปุ่นมักจะไม่เกี่ยวข้องกับ การล่าวาฬ แต่อย่างไรก็ตามก็มีนักการเมืองกลุ่มเล็กๆ ที่มีความสัมพันธ์แนบแน่นกับอุตสาหกรรม ประมงซึ่งนักการเมืองกลุ่มนี้ก็มีจุดยืนในการสนับสนุนการล่าวาฬของญี่ปุ่นด้วย โดยในพรรคเสรี ประชาธิปไตยนั้น (The Liberal Democratic Party:LDP) มีนาย จุนอิชิ ซูซูกิ (Shunichi Suzuki) และนาย ยะซึกะซึ ฮะมะดะ (Yasukazu Hamada) ทั้งสองคนนั้นสนับสนุนการล่าวาฬของญี่ปุ่น

อย่างชัดเจน นอกจากนี้ นาย ชูชูคียังดำรงตำแหน่งหัวหน้าอนุกรรมการนโยบายพื้นฐานด้านประมง⁶ (The Head of Sub-Committee on Basic Fisheries Policy) ประจำแผนกประมง (Fisheries Division) ในสภาวิจัยนโยบายประจำพรรคเสรีประชาธิปไตยอีกด้วย (LDP's Policy Research Council) ส่วนนายฮะมะคะนั้น มีตำแหน่งเป็นรองประธานของอนุกรรมการนโยบายพื้นฐานด้านประมงเช่นกัน ซึ่งอนุกรรมการดังกล่าวนี้มีหน้าที่ในร่างและนำเสนอ นโยบายพื้นฐานของพรรคทางด้านประมง นอกจากนี้ในรัฐสภานายชูชูคียังมีตำแหน่งเป็นประธานกลุ่มสนับสนุนการล่าวาฬของรัฐบาลญี่ปุ่นประจำพรรคเสรีประชาธิปไตย⁷ (The Liberal Democratic Party Parliamentary League in Support Whaling) โดยทั้งนายชูชูคิ และ นาย ฮะมะคะ ถูกรับรู้โดยทั่วไปว่าเป็นนักการเมืองที่สนับสนุนการล่าวาฬและมีความสัมพันธ์ที่แนบแน่นกับกลุ่มหน่วยงานราชการด้านการประมงรวมทั้งกลุ่มอุตสาหกรรมประมง การที่ทั้งสองคนมีจุดยืนสนับสนุนการล่าวาฬนั้นยังถูกวิจารณ์ว่าเป็นการกระทำเพื่อแลกกับคะแนนเสียงสนับสนุนทางการเมืองจากกลุ่มหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการล่าวาฬหรือการประมง⁸

จุนอิชิ ฮะ โตะ นักรณรงค์ต่อต้านการล่าวาฬซึ่งทำงานให้กับ Greenpeace ได้วิจารณ์โครงการวิจัยวาฬของญี่ปุ่นว่า “โครงการวิจัย (วาฬ) นี้ได้รับการสนับสนุนจากนักการเมืองและข้าราชการไม่กี่คนเพียงเพื่อรักษาผลประโยชน์ของพวกเขาในอุตสาหกรรมซึ่งล้ำสมัยซึ่งอาศัยค่าใช้จ่ายอันมาจากภาษีของชาวญี่ปุ่น ” ด้วยเหตุนี้การที่สำนักงานประมงของญี่ปุ่นยังคงมีจุดยืนสนับสนุนการล่าวาฬมาโดยตลอดจึงเป็นที่เข้าใจได้ อย่างไรก็ตามแม้ว่าสำนักงานประมงของญี่ปุ่นจะมีผลประโยชน์โดยตรงจากงบประมาณที่ได้รับการอุดหนุนจากรัฐบาล แต่ปัจจัยเรื่องผลประโยชน์เพียงประการเดียวนั้นยังไม่สามารถอธิบายถึงสาเหตุที่ญี่ปุ่นยังคงมีนโยบายสนับสนุนการล่าวาฬได้อย่างเพียงพอ เพราะโครงการวิจัยวาฬของญี่ปุ่นเองก็ได้รับการคัดค้านเป็นอย่างมากจากประเทศตะวันตกและองค์กรด้านสิ่งแวดล้อม ดังนั้นจึงเป็นที่น่าสนใจว่าด้วยเหตุผลใดสำนักงานประมงของญี่ปุ่น

⁶ ข้อมูลล่าสุด ณ เดือน ก.ค. ค.ศ. 2009.

⁷ ข้อมูลล่าสุด ณ เดือน ก.ค. ค.ศ. 2009.

⁸ Jun Morikawa, *Whaling in Japan: Power, Politics, Diplomacy*, p.62.

⁹ Green Peace. “ Whaling Fleet Depart Japan For Antarctic Hunt.”

จึงยังคงสามารถดำเนินโครงการวิจัยต่อไปได้อย่างต่อเนื่องและยังคงมีจุดยืนเดิมอย่างไม่เปลี่ยนแปลง ซึ่งผู้ศึกษาจะได้อธิบายในหัวข้อถัดไป

2. กลุ่มที่ต่อต้านการล่าอาพไม่สามารถสร้างแรงกดดันต่อผู้กำหนดนโยบายการล่าอาพของญี่ปุ่นได้มากเพียงพอจนก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

ปัจจัยอีกประการที่ทำให้ญี่ปุ่นและสำนักงานประมงยังคงเดินหน้าโครงการวิจัยอาพรวมทั้งมีนโยบายในการสนับสนุนการล่าอาพมาโดยตลอดนั้นเนื่องจากไม่มีแรงกดดันจากกลุ่มที่ต่อต้านการล่าอาพโดยเฉพาะแรงต่อต้านในประเทศญี่ปุ่นซึ่งมากเพียงพอจนส่งผลให้ผู้กำหนดนโยบายตัดสินใจที่จะเปลี่ยนแปลงหรือยุติโครงการวิจัยอาพ โดยสาเหตุที่กลุ่มต่อต้านการล่าอาพไม่ประสบความสำเร็จในการสร้างแรงกดดันนั้นมีดังต่อไปนี้

2.1 สำนักงานประมงและผู้สนับสนุนการล่าอาพใช้ยุทธวิธีโจมตีและตอบโต้กลุ่มที่ต่อต้านการล่าอาพผ่านสื่อได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สำนักงานประมงของญี่ปุ่นในฐานะองค์กรหลักที่กำหนดนโยบายการล่าอาพของญี่ปุ่นรวมทั้งกลุ่มผลประโยชน์ซึ่งสนับสนุนการล่าอาพได้ใช้ยุทธวิธีในการโจมตีประเทศและองค์กรที่ต่อต้านการล่าอาพผ่านสื่อซึ่งประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี ในญี่ปุ่นนั้นหน่วยงานราชการส่วนใหญ่จะมีกลุ่มผู้สื่อข่าวประจำสถานที่ราชการโดยในภาษาญี่ปุ่นเรียกว่า คิชะ คุราบุ (Kisha Kurabu) หรือในภาษาอังกฤษคือ Press Club กลุ่มผู้สื่อข่าวเหล่านี้จะทำหน้าที่รายงานข่าวของหน่วยงานนั้นๆ ซึ่งเนื้อหาข่าวส่วนใหญ่เป็นข้อมูลและมุมมองจากเจ้าหน้าที่รัฐ ดังนั้นเนื้อหาข่าวจากกลุ่มผู้สื่อข่าวจึงมีลักษณะที่คล้ายคลึงกันเพราะว่าทุกคนได้รับข้อมูลรวมทั้งรับฟังจากแหล่งข่าวเดียวกัน ดังนั้นดูเหมือนว่ารัฐบาลจะมีอิทธิพลในการกำหนดประเด็นและเนื้อหาข่าวที่จะรายงาน¹⁰

ด้วยเหตุดังกล่าวสื่อมวลชนจึงเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างประเด็นต่างๆ จากข้อมูลที่ได้รับจากหน่วยงานของรัฐ ในญี่ปุ่นเองยังไม่มีหน่วยงานที่วางแผนทางยุทธศาสตร์หรือกลุ่ม Think Tank มากนัก ส.ส.เองก็ยังอาศัยข้อมูลจากสื่อ ดังนั้นหน่วยงานรัฐหรือข้าราชการจึงใช้ประโยชน์จากสื่อผ่านกลุ่มผู้สื่อข่าวประจำในการกำหนดประเด็นหรือเนื้อหาข่าวที่ตนเองต้องการ เพื่อที่จะควบคุมประเด็นต่างๆ ในรายงานข่าวให้มีเนื้อหาสอดคล้องกับนโยบายรวมทั้งสร้างความชอบธรรมในนโยบายของตน

¹⁰ John Herbert, *Practicing Global Journalism* (Oxford:Focal Press,2001),pp.175-176.

ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับนโยบายการล่าวาฬนั้น สำนักงานประมงและกลุ่มที่สนับสนุนการล่าวาฬได้เริ่มใช้ยุทธวิธีโจมตีกลุ่มที่ต่อต้านการล่าวาฬผ่านสื่อ โดยการสร้างแนวคิดหรือวาทกรรมว่า กลุ่มหรือประเทศที่ต่อต้านการล่าวาฬของญี่ปุ่นนั้นเป็นพวก “จักรวรรดินิยมทางวัฒนธรรม” หรือ พวกที่พยายามขัดแย้งความคิดหรือวัฒนธรรมของคนโดยไม่ฟังรับฟังผู้ที่มีวัฒนธรรมที่แตกต่าง ในขณะที่เดียวกันก็มีการผลักดันแนวคิดที่ว่า การล่าวาฬและการบริโภคเนื้อวาฬนั้นคือวัฒนธรรมของญี่ปุ่น นับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1984 เป็นต้นมา เอกสารหรือถ้อยแถลงจากสำนักงานประมงและกลุ่มที่สนับสนุนการล่าวาฬมักจะปรากฏว่ามีประเด็นเรื่องวัฒนธรรมอยู่อย่างสม่ำเสมอในการใช้เป็นข้อโต้แย้งเมื่อถูกกล่าวหาจากกลุ่มที่ต่อต้านการล่าวาฬ สมาคมล่าวาฬแห่งญี่ปุ่นเองก็เคยว่าจ้างบริษัทประชาสัมพันธ์เพื่อโจมตีกลุ่มที่ต่อต้านการล่าวาฬผ่านสื่อ โดยการพยายามเปลี่ยนความคิดอคติทัศนคติของหนังสือพิมพ์ต่างๆ ที่ยังมีจุดยืนไม่ชัดเจนในการสนับสนุนนโยบายการล่าวาฬของญี่ปุ่นว่า กระแสการต่อต้านการล่าวาฬของญี่ปุ่นนั้นเป็นแผนการของสหรัฐอเมริกาเพื่อที่จะให้โลกนั้นหันเหความสนใจจากการทิ้งกากเชื้อเพลิงนิวเคลียร์ของสหรัฐอเมริกาลงในมหาสมุทร¹¹

ในเว็บไซค์อย่างเป็นทางการของสมาคมล่าวาฬแห่งญี่ปุ่นเองนั้นก็ได้นำประเด็นทางวัฒนธรรมมาเป็นข้อโต้แย้งกับประเทศที่ต่อต้านการล่าวาฬโดยข้อโต้แย้งดังกล่าวระบุว่า “การขอร้องให้ญี่ปุ่นยุติการล่าวาฬซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมเราเท่ากับขอร้องให้ชาวออสเตรเลียหยุดกินพายเนื้อ (Meat Pie), ชาวอเมริกันหยุดกินแฮมเบอร์เกอร์หรือชาวอังกฤษยุติการกิน ฟิชแอนด์ชิป (Fish and Chips) ที่คนคิดต่อสัตว์นั้นขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมของประเทศนั้นๆ ไม่ควรที่จะมีประเทศใดนำเอาวัฒนธรรมของคนมาตัดสินผู้อื่น ประเทศที่ต่อต้านการล่าวาฬนั้นมองว่าไม่ควรจะมีการล่าวาฬอีกต่อไปและต้องการให้มีการห้ามล่าวาฬโดยถาวร เนื่องจากการฆ่าวาฬถูกตัดสินว่าเป็นสิ่งที่ไร้มนุษยธรรม แต่สิ่งเหล่านี้ยังเป็นที่น่าสงสัยเนื่องจากในอดีตประเทศตะวันตกก็ได้ล่าวาฬเพื่อเอาน้ำมัน แต่เนื่องจากภายหลังมีการค้นพบแหล่งน้ำมันปิโตรเลียมความสำคัญของการล่าวาฬของประเทศตะวันตกจึงหมดไป...แต่การล่าวาฬของญี่ปุ่นเป็นไปเพื่อการบริโภคดังนั้นการล่าวาฬของญี่ปุ่นจึงควรดำรงอยู่”¹²

¹¹ Atsushi Ishii and Ayako Okubo, “An Alternative Explanation of Japan’s Whaling Diplomacy in the Post-Moratorium Era,” *Journal of International Wildlife Law and Policy* 10 (January 2007):77.

¹² Japan Whaling Association. “Questions&Answers.” <<http://www.whaling.jp/english/qa.html>>.

สถาบันวิจัยสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมนั้นก็มีการณรงค์ผ่านสื่อเพื่อให้ชาวญี่ปุ่นเชื่อว่าการล่าวาฬนั้นเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมญี่ปุ่นเช่นกัน¹³ ในเว็บไซต์ของสำนักงานประมงญี่ปุ่นก็ได้นำเอาข้อโต้แย้งทางวัฒนธรรมมาตอบโต้ประเทศที่ต่อต้านการล่าวาฬดังนี้ “ การบริโภคเนื้อวาฬไม่ได้ถือว่าเป็นสิ่งที่ล้ำสมัยและการบริโภคเนื้อก็ไม่ใช่สิ่งที่เรียกว่ามาตรฐานโลก การบริโภคเนื้อเป็นเพียงแค่มาตรฐานของประเทศยุโรปกลุ่มหนึ่งกับสหรัฐอเมริกา สำหรับวัฒนธรรมส่วนอื่นๆ ของโลกหลายที่การบริโภคเนื้อเป็นสิ่งที่ยอมรับไม่ได้ การยอมรับวัฒนธรรมที่แตกต่างและส่งเสริมความหลากหลายทางวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่สำคัญพอกันกับการรักษาสัตว์ที่ใกล้จะสูญพันธุ์และส่งเสริมความหลากหลายทางชีวภาพ ถ้าไม่ได้มีการบริโภควาฬที่ใกล้จะสูญพันธุ์ ก็ไม่ควรจะมีการห้ามการบริโภคหรือบังคับผู้อื่นให้ทำตามความคิดของตน”¹⁴

นอกจากนี้สำนักงานประมงและกลุ่มที่สนับสนุนการล่าวาฬยังมีโครงการส่งเสริมการบริโภคเนื้อวาฬ เช่นการออกแผ่นพับรวมทั้งสร้างเว็บไซต์ <http://www.e-kujira.or.jp/> เพื่อแนะนำข้อมูลต่างๆ ในการทำอาหารจากเนื้อวาฬ นอกจากนี้ยังมีการเชิญผู้ประกอบการที่ชื่อเสียงให้ทำการปรุงอาหารจากเนื้อวาฬ รวมทั้งยังมีแนวคิดส่งเสริมให้มีการบริโภคเนื้อวาฬในโรงเรียนโดยมีเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นซึ่งทำงานเกี่ยวข้องกับด้านประมงให้การสนับสนุนแนวคิดดังกล่าว อย่างเช่นผู้อำนวยการทั่วไปของกรมเกษตรป่าไม้และประมงประจำเมืองชิโมโนะเอกิ จังหวัดยะมะงุจิ ได้ประกาศสนับสนุนให้มีการบริโภคเนื้อวาฬมากขึ้น “ เรามุ่งมั่นที่จะรักษาวัฒนธรรมการบริโภคเนื้อวาฬให้ดำรงอยู่โดยการให้นักเรียนบริโภคเนื้อวาฬรวมทั้งให้การศึกษา (การล่าวาฬ) แก่เยาวชน”¹⁵

¹³ Jeff Kingston. “Japan Heats up Whaling Wars.” <<http://search.japantimes.co.jp/cgi-bin/eo20060624a1.html>>.24 June 2006.

¹⁴ Fisheries Agency of Japan. “Share Our Philosophy With You.” <http://www.jfa.maff.go.jp/e/whale/w_thinking/index.html>.

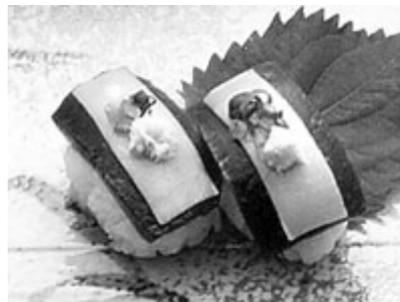
¹⁵ TeleGraph. “Whale on the menu Japanese Port as Whaling Fleet Prepares to set off on Annual Hunt.” <<http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/asia/japan/3407472/Whale-on-the-menu-in-Japanese-port-as-whaling-fleet-prepares-to-set-off-on-annual-hunt.html>>.8 November 2008.

ภาพประกอบที่ 4.2
อาหารประเภทซूपที่ทำจากเนื้อวาท

ที่มา: <http://www.e-kujira.or.jp/recipi/list.html>

ภาพประกอบที่ 4.3
อาหารประเภทข้าวปั้นที่ทำจากเนื้อวาท

ที่มา: <http://www.e-kujira.or.jp/recipi/list.html>

ภาพประกอบที่ 4.4
ปกหนังสือแนะนำการทำอาหารจากเนื้อวาฬ

ที่มา: http://luna.pos.to/whale/gen_cook.html

โดยสรุปผลจากการที่สำนักงานประมงและหน่วยงานอื่นๆ ที่สนับสนุน โครงการวิจัย วาฬใช้สื่อในการตอบโต้และกล่าวหาประเทศที่ต่อต้านการล่าวาฬ โดยเฉพาะการนำเอาประเด็นทาง วัฒนธรรมมาปกป้องและสร้างความชอบธรรมในโครงการวิจัยวาฬนั้นได้ก่อให้เกิดความรู้สึก ร่วมกับประชาชนญี่ปุ่นบางส่วน ซึ่งมองว่าประเทศที่ต่อต้านการล่าวาฬทั้งหลายซึ่งส่วนใหญ่เป็น ประเทศตะวันตกนั้นเข้าแทรกแซงวัฒนธรรมการบริโภคของญี่ปุ่น และไม่เคารพหรือรับฟัง วัฒนธรรมที่แตกต่างของญี่ปุ่น เป็นที่น่าสังเกตว่าในญี่ปุ่นนั้นบริษัทที่รับจ้างทำโฆษณาหรือ ประชาสัมพันธ์ทางโทรทัศน์นั้นส่วนใหญ่จะใช้ยุทธวิธีในการดึงดูดหรือโน้มน้าวผู้ชม โดยการสร้าง ความรู้สึกหรืออารมณ์ร่วม (Emotional Strategy)

ในขณะที่ในสหรัฐอเมริกาเน้นการโฆษณาส่วนใหญ่จะใช้ยุทธวิธีโดยเน้นไปที่การให้ข้อมูลสินค้าแก่ผู้ชม (Informational Strategy)¹⁶ ดังนั้นเราอาจกล่าวได้ว่าการสร้างความรู้สึกร่วมกันโดยมีสื่อเป็นเครื่องมือเป็นสิ่งที่สำคัญในญี่ปุ่น ที่จะทำให้ได้รับแรงสนับสนุน ซึ่งสำนักงานประมงได้นำยุทธวิธีดังกล่าวมาใช้และประสบความสำเร็จในการสร้างความรู้สึกร่วมภายในประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากประเด็นทางด้านวัฒนธรรมแล้วเจ้าหน้าที่ของญี่ปุ่นยังได้อ้างถึงประเด็นเรื่องความมั่นคงทางอาหารว่าการล่าและบริโภคเนื้อวาฬนั้นสามารถบรรเทาการขาดแคลนอาหาร และเสริมความมั่นคงทางอาหารให้กับญี่ปุ่น มะซะชิ นิชิมูระ ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของสำนักงานประมงญี่ปุ่นมองว่าเนื้อวาฬนั้นเป็นหนึ่งในทางเลือกเพื่อแก้ไขปัญหาวิกฤตการณ์ขาดแคลนอาหารโลก ดังนั้นแหล่งที่มาของอาหารนั้นควรจะต้องมีความหลากหลายไม่ควรจะมีการจำกัดมิเช่นนั้นจะไม่สามารถแก้ไขปัญหาการขาดแคลนอาหารของโลกได้ เนื้อวาฬจึงสามารถเป็นหนึ่งในทางเลือกเพื่อการบริโภคและแก้ไขปัญหาดังกล่าว¹⁷ อดีตผู้อำนวยการแผนกวิจัยด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรประจำสำนักงานประมง มะซะยุกิ โคมัสซึ ก็ได้ให้ความเห็นในลักษณะเดียวกันว่าการบริโภควาฬนั้นเป็นทางเลือกเพื่อบรรเทาปัญหาการขาดแคลนอาหารของโลก นอกจากนี้ โคมัสซึ ยังระบุว่าวาฬนั้นยังบริโภคปลาเป็นจำนวนมาก ซึ่งหากไม่มีการล่าวาฬจำนวนปลาในทะเลหรือมหาสมุทรอาจจะลดลงจนส่งผลกระทบต่อผู้บริโภคของมนุษย์ การบริโภควาฬจะช่วยสร้างความสมดุลระหว่างวาฬและปลา ซึ่งถือเป็นแนวทางการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน¹⁸ อย่างไรก็ตามองค์กรที่ต่อต้านการล่าวาฬได้แสดงความไม่เห็นด้วยต่อประเด็นเรื่องความมั่นคงทางอาหาร โดยกรีนพีซได้แสดงความเห็นว่าการบริโภคเนื้อวาฬในญี่ปุ่นนั้นมีจำนวนน้อยมากและไม่มีความสำคัญ¹⁹

¹⁶ Piya Pongsapitaksanti, "Cultural Differences in Advertising Strategy: Comparison Between Japanese and Thai Television Commercials," *Japanese Studies Journal* 1 (2005-6):130.

¹⁷ Masashi Nishimura, "Why Do We Need Multi-Culture," *Isana* 31(June 2005):3.

¹⁸ The Institute of Cetacean Research. "Links."
<<http://www.jfa.maff.go.jp/whale/document/whalebk.pdf>>.

¹⁹ Greenpeace. "Opinion Poll on scientific Whaling."
<http://www.greenpeace.or.jp/press/reports/q_whaling_eng.pdf>.15 June 2006.

ในขณะที่จุนโกะ ซะคุมะ เจ้าหน้าที่ขององค์กร Iruka/Kujira Action Network (IKAN) ซึ่งเป็นองค์กรที่ต่อต้านการล่าวาฬในญี่ปุ่น ได้จัดทำรายงานเกี่ยวกับการขายเนื้อวาฬในญี่ปุ่นซึ่งในรายงานได้ระบุว่าการบริโภคเนื้อวาฬของชาวญี่ปุ่นจำนวนหนึ่งคนต่อปีนั้น คิดเป็นเพียงปริมาณ 30 กรัมเท่านั้นซึ่งถือว่าน้อยมาก ในขณะที่การบริโภคเนื้อสัตว์ชนิดอื่นนั้นสูงกว่าหลายเท่าตัว²⁰ ดังนั้นประเด็นเรื่องความมั่นคงทางอาหารที่เจ้าหน้าที่ญี่ปุ่นกล่าวอ้างนั้นจึงยังเป็นที่น่าสงสัยว่าอาจเป็นเพียงข้อโต้แย้งที่สร้างขึ้นมาเพื่อความชอบธรรมในการล่าวาฬของญี่ปุ่น เนื่องจากการบริโภคเนื้อวาฬในญี่ปุ่นยังมีสัดส่วนที่น้อยมาก

2.2 ไม่มีหน่วยงานราชการอื่นๆ ของญี่ปุ่นที่คัดค้านนโยบายการล่าวาฬ

ในญี่ปุ่นนั้นยังมีหน่วยงานที่ดูแลประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม โดยในปี ค.ศ. 1971 ได้มีการก่อตั้งสำนักงานสิ่งแวดล้อม (Environment Agency) แต่สำนักงานสิ่งแวดล้อมแทบจะไม่ได้แสดงความเห็นเกี่ยวกับการล่าวาฬของญี่ปุ่น สาเหตุประการหนึ่งมาจากมีข้อตกลงกันในตอนก่อตั้งสำนักงานสิ่งแวดล้อมว่าอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งมีชีวิตทางทะเลรวมทั้งวาฬนั้นจะไม่อยู่ภายใต้อำนาจของสำนักงานสิ่งแวดล้อมแต่จะเป็นหน้าที่ของสำนักงานประมงแทน เนื่องจากสำนักงานประมงนั้นมีผู้เชี่ยวชาญที่ได้รับการยอมรับรวมทั้งมีนักชีววิทยาที่ทำงานเป็นเวลาหลายปีเกี่ยวกับการบริหารจัดการวาฬ อีกทั้งในขณะนั้นสำนักงานสิ่งแวดล้อมนั้นมีขนาดเล็กเกินไปรวมทั้งยังไม่มีประสบการณ์มากพอ ประเด็นส่วนใหญ่ของสำนักงานสิ่งแวดล้อมจึงเกี่ยวข้องกับเรื่องมลพิษมากกว่า แม้ว่าอีก 30 ปีต่อมาสำนักงานสิ่งแวดล้อมจะถูกยกสถานะเป็นกระทรวงสิ่งแวดล้อมในเดือน มกราคมปี ค.ศ. 2001 แต่กระทรวงสิ่งแวดล้อมก็ยังมีอำนาจหน้าที่จำกัดเกี่ยวกับประเด็นสัตว์เลื้อยคลานด้วยนทางทะเล ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับอนุสัญญา CITES นั้นกระทรวงสิ่งแวดล้อมจะทำหน้าที่เพียงดูแลกฎหมายภายในประเทศสำหรับการอนุรักษ์สัตว์และพืชประจำท้องถิ่นที่ใกล้จะสูญพันธุ์เท่านั้นซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับวาฬ นอกจากนี้กระทรวงสิ่งแวดล้อมยังใช้เอกสารของสำนักงานประมงในเรื่องที่เกี่ยวกับชีววิทยาทางทะเลเพื่อเป็นข้อมูลในการร่างยุทธศาสตร์ของประเทศ

²⁰Junko Sakuma. “ Investigating the sale of whale meat –the “ by product ” of research whaling.”

ดังนั้นกระทรวงสิ่งแวดล้อมจึงสนับสนุนจุดยืนของสำนักงานประมง โดยสรุปอาจจะเป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสมสำหรับกระทรวงสิ่งแวดล้อมที่จะแสดงจุดยืนที่แตกต่างเนื่องจากเป็นหน่วยงานรัฐและอยู่ภายใต้รัฐบาลเดียวกันความขัดแย้งในนโยบายของประเทศจึงเป็นสิ่งที่ควรหลีกเลี่ยง²¹

ในขณะที่เดียวกันนักการเมืองหรือส.ส.ส่วนใหญ่ในญี่ปุ่นนั้นไม่เกี่ยวข้องกระบวนการกำหนดนโยบายการล่าวาฬซึ่งหน้าที่ดังกล่าวอยู่ในอำนาจของข้าราชการสำนักงานประมงของญี่ปุ่น ดังนั้นในญี่ปุ่นจึงไม่มีนักการเมืองที่คัดค้านการล่าวาฬหรือสนับสนุนกิจกรรมใดที่ต่อต้านการล่าวาฬ ซึ่งแตกต่างจากสหรัฐอเมริกาที่มีนักการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้องในประเด็นเรื่องการล่าวาฬรวมทั้งตอบสนองแรงกดดันจากกลุ่มองค์กรสิ่งแวดล้อมในการต่อต้านการล่าวาฬ นอกจากนี้ นายกรัฐมนตรีญี่ปุ่นส่วนใหญ่ก็ได้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการล่าวาฬเช่นกันแม้ว่า นายกรัฐมนตรีจะค่อนข้างอ่อนไหวต่อความเห็นจากนานาชาติแต่อิทธิพลหรืออำนาจของ นายกรัฐมนตรีต่อนโยบายการล่าวาฬค่อนข้างจำกัด แม้ว่านายกรัฐมนตรีญี่ปุ่นบางครั้งอาจจะประสบความสำเร็จในการชักจูงข้าราชการในสำนักงานประมงญี่ปุ่นให้ลดจุดยืนที่แข็งกร้าวลง อย่างเช่นในสมัยของนายกรัฐมนตรี ยะสุฮิโระ นะคะโอะซะเนะ ที่ชักจูงให้ข้าราชการยอมรับข้อมติในการยุติการล่าวาฬเพื่อการพาณิชย์ ในปี ค.ศ. 1982 แต่เมื่อนะคะโอะซะเนะ คัดค้านโครงการล่าวาฬเพื่อวัตถุประสงค์ทางวิทยาศาสตร์ของญี่ปุ่น ผลปรากฏว่าข้าราชการต่างไม่เห็นด้วยและในที่สุดญี่ปุ่นก็ตัดสินใจเดินหน้าโครงการวิจัยวาฬดังกล่าว ประเด็นการล่าวาฬของญี่ปุ่นนั้นยังได้เกี่ยวข้องกับกระทรวงการต่างประเทศในฐานะที่เป็นกระบอกเสียงให้กับรัฐบาลเชื่อมโยงกับต่างประเทศ หน้าที่หลักของกระทรวงการต่างประเทศคือการให้ความเห็นในข้อวิจารณ์จากประเทศต่างๆ รวมทั้งลดความตึงเครียดกับประเทศที่ต่อต้านการล่าวาฬ กระทรวงการต่างประเทศได้ใช้แนวทางที่นุ่มนวลกว่าสำนักงานประมงอย่างไรก็ดีจุดยืนของกระทรวงการต่างประเทศก็ยังคงสนับสนุนและปกป้องการล่าวาฬของญี่ปุ่น²²

²¹ Mike Danaher, “ Why Japan will not give up whaling,” *Pacific Review* 14 (June 2002):111.

²² Keiko Hirata, “ Beached Whales:Examining Japan’s Reaction of an International Norm, ” *Social Science Japan Journal* 7 (August 2004): 191-192.

ในเรื่องการล่าวาฬนั้นกระทรวงการต่างประเทศได้แถลงจุดยืนในนามรัฐบาลญี่ปุ่นอย่างชัดเจนว่า “ ญี่ปุ่นสนับสนุนการปกป้องวาฬที่ใกล้จะสูญพันธุ์อย่างเช่นวาฬสีน้ำเงิน แต่โครงการวิจัยวาฬของญี่ปุ่นซึ่งจะทำการล่าวาฬแกลบมิงค์แอนตาร์กติก จำนวน 590 ตัว วาฬบรูด้า 50 ตัว วาฬแกลบครีบดำ 50 ตัว วาฬหัวทุย 10 ตัวนั้นไม่ได้สร้างความอันตรายอันจะก่อให้เกิดการสูญพันธุ์...นี่ไม่ใช่โครงการล่าวาฬเพื่อการพาณิชย์ โครงการวิจัยวาฬมีระเบียบวิธีวิจัยทั้งแบบที่จำเป็นต้องฆ่าวาฬและที่ไม่จำเป็นต้องมีการฆ่าวาฬซึ่งถูกออกแบบอย่างระมัดระวังจากนักวิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาจำนวนประชากรวาฬรวมทั้งบทบาทของแต่ละสายพันธุ์ในระบบนิเวศวิทยา...โครงการวิจัยวาฬของญี่ปุ่นนั้นไม่ได้ละเมิดข้อตกลงระหว่างประเทศในทางตรงข้ามโครงการนี้ทำอย่างถูกต้องตามมาตรา 8 ของอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยข้อบังคับการล่าวาฬ เนื้อวาฬที่ขายในญี่ปุ่นก็เป็นไปตามมาตรา 8 ของอนุสัญญาดังกล่าว และการขายเนื้อวาฬนั้นก็ไม่ได้ก่อให้เกิดกำไรแต่ประการใดแต่เป็นไปตามข้อตกลงที่อนุญาตให้มีการขายเนื้อวาฬที่ได้จากการวิจัยเพื่อลดต้นทุนค่าใช้จ่ายในการวิจัย อาจจะเป็นการสรุปที่ง่ายเกินไปที่ว่าบรรทัดฐานของโลกนั้นคือการต่อต้านการล่าวาฬ เป็นความจริงที่ว่าประเทศที่ต่อต้านการล่าวาฬสนับสนุนให้มีการยุติการล่าวาฬแต่ประเทศอื่นๆ มีความเห็นที่แตกต่างเมื่อไม่นานนี้มีหลายประเทศที่สนับสนุนแนวคิดในการใช้ประโยชน์จากวาฬอย่างยั่งยืน”²³

จากแถลงการณ์ดังกล่าวจะเห็นได้ว่ากระทรวงการต่างประเทศนั้นมีจุดยืนในการสนับสนุนโครงการวิจัยวาฬ รวมทั้งยืนยันถึงความถูกต้องของโครงการดังกล่าวตามข้อตกลงระหว่างประเทศ ซึ่งเป็นการช่วยเพิ่มความชอบธรรมในโครงการวิจัยวาฬของญี่ปุ่นรวมทั้งเป็นแรงสนับสนุนทางอ้อมต่อสำนักงานประมง อาจกล่าวได้ว่าในญี่ปุ่นไม่มีหน่วยงานรัฐหรือกลุ่มการเมืองใดๆ ที่คัดค้านโครงการวิจัยวาฬของญี่ปุ่นอย่างชัดเจน หน่วยงานราชการทั้งหลายไม่ว่าจะเป็นกระทรวงสิ่งแวดล้อม, กระทรวงการต่างประเทศ ต่างมีจุดยืนที่คล้ายคลึงกันในการสนับสนุนโครงการวิจัยวาฬของญี่ปุ่น ในขณะที่นักการเมืองและนายกรัฐมนตรีก็น่าจะเกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวาฬ อำนาจในการกำหนดนโยบายจึงอยู่ที่สำนักงานประมงเป็นหลัก ดังนั้นสำนักงานประมงจึงสามารถผลักดันให้โครงการวิจัยวาฬสามารถเดินหน้าได้อย่างต่อเนื่องเนื่องจากไม่มีหน่วยงานราชการอื่นที่คัดค้านโครงการวิจัยวาฬ

²³ Ministry of Foreign Affairs of Japan. “ The Position of the Japanese Government on Research Whaling.” <http://www.mofa.go.jp/policy/q_a/faq6.html>.

2.3 องค์กรที่ต่อต้านการล่าวาฬในญี่ปุ่นขาดแรงสนับสนุน

ระบบที่มีข้าราชการเป็นศูนย์กลางในการกำหนดนโยบายซึ่งในที่นี้คือสำนักงานประมงนั้นยังได้ทำให้ช่องทางของผู้ที่คัดค้านการล่าวาฬนั้นไม่มีโอกาสเข้าร่วมในการกำหนดนโยบาย ผู้ที่คัดค้านการล่าวาฬหรือองค์กรทางด้านสิ่งแวดล้อมในญี่ปุ่นจึงแทบจะไม่มีอิทธิพลหรือสร้างแรงกดดันใดๆ อันจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในนโยบายการล่าวาฬของญี่ปุ่น นอกจากนี้องค์กรด้านสิ่งแวดล้อมที่ต่อต้านการล่าวาฬในญี่ปุ่นยังมีจำนวนน้อยมากและองค์กรเหล่านี้ก็ไม่ประสบความสำเร็จในการรณรงค์ต่อต้านการล่าวาฬในญี่ปุ่น นอกจากนี้ในญี่ปุ่นนั้นยังไม่ค่อยมีการเสนอข่าวการต่อต้านการล่าวาฬ ซึ่งเป็นผลมาจากการควบคุมสื่อและการใช้วิธีประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อของรัฐบาลญี่ปุ่นและสำนักงานประมง คุระชะวะ นะนะมิ ผู้อำนวยการขององค์กร Iruka/Kujira Action Network (IKAN) ซึ่งเป็นองค์กรไม่กึ่งองค์กรในญี่ปุ่นที่ต่อต้านการล่าวาฬ ได้กล่าวถึงความยากลำบากในการเข้าถึงสื่อและการประท้วงต่อต้านการล่าวาฬในญี่ปุ่นว่า

“ ทุกๆปีเมื่อใกล้จะถึงการประชุมประจำปีของคณะกรรมการล่าวาฬระหว่างประเทศ บทความหรือข่าวที่นำเสนอเกี่ยวกับวาฬโดยเฉพาะในญี่ปุ่นนั้นส่วนใหญ่มาจากรัฐบาลซึ่งคอยควบคุมข้อมูลต่างๆ ในการประชุมที่ใกล้จะมาถึงนี้เราต้องรับมือกับการรายงานเพียงด้านเดียวหรือรายงานที่มีอคติ โดยทั่วไปแล้วความขัดแย้งในประเด็นเกี่ยวกับการล่าวาฬนั้นถูกมองว่าเป็นความขัดแย้งของผลประโยชน์ระหว่างญี่ปุ่นกับประเทศตะวันตก ผู้ซึ่งสนับสนุนการล่าวาฬนั้นอ้างว่าเป็นความขัดแย้งระหว่างญี่ปุ่นซึ่งต้องการจะรักษาสิ่งที่เรียกว่าวัฒนธรรมกับประเทศตะวันตกซึ่งไม่เพียงแต่ขาดความเข้าใจทางด้านวัฒนธรรมญี่ปุ่นแต่ยังพยายามจะยึดเหนี่ยวแนวคิดหรือค่านิยมของตนกับบุคคลอื่น อีกด้านหนึ่งญี่ปุ่นถูกมองว่าเป็นผู้ทำลายสิ่งแวดล้อมมีความประพฤติกดขี่กลุ่มอันธพาล ซึ่งต้องการจะทำลายสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่องและพยายามที่จะทำให้กลุ่มที่คัดค้านการล่าวาฬไม่มีสิทธิในการแสดงความคิดเห็น ไม่ว่าจะการกินวาฬนั้นจะเป็นวัฒนธรรมจริงๆ หรือเพราะรัฐบาลอนุญาตให้มีการบริโภคโดยถูกต้องตามกฎหมาย แต่เราจะต้องระลึกไว้เสมอว่าญี่ปุ่นนั้นถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้ทำลายสิ่งแวดล้อมและยังทำให้ปัญหานั้นเลวร้ายมากขึ้นด้วย ยังไม่มีจำนวนเปอร์เซ็นต์ของชาวญี่ปุ่นที่เด่นชัดจนกระทั่งสามารถบ่งชี้ได้ว่าการต่อต้านการล่าวาฬในปัจจุบันนั้นหลงทิศ หรือประเทศตะวันตกนั้นยึดเหนี่ยวความคิดของตนต่อญี่ปุ่น เป็นที่เด่นชัดว่าชาวญี่ปุ่นจำเป็นต้องมีทางเลือกในการแก้ไขปัญหาวาฬ จากสิ่งนี้เราจำเป็นต้องเปลี่ยนทัศนคติที่ว่านี่คือความขัดแย้งระหว่างญี่ปุ่นและผู้ต่อต้านการล่าวาฬอย่างประเทศตะวันตกให้กลายมาเป็นความขัดแย้งระหว่าง

ผู้สนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรม (ล่าวาฬ) และฉวยผลประโยชน์กับผู้สนับสนุนการปกป้องสิ่งแวดล้อม เราจำเป็นต้องมีการสนทนาในเรื่องเหล่านี้ในประเทศของเรา”²⁴

กระซวะยังได้อธิบายถึงอุปสรรคของกลุ่ม NGOs ในญี่ปุ่นซึ่งไม่ประสบความสำเร็จว่า “ กลุ่ม NGOs ในญี่ปุ่นนั้นไม่มีอิทธิพลต่อรัฐบาล และนักการเมืองทั้งหลายทราบดีว่าเป็นสิ่งที่ไม่ได้ประโยชน์ที่จะฟังกลุ่ม NGOs เนื่องจากไม่ได้ทำให้ทำให้อาชีพของพวกเขาก้าวหน้า นักการเมืองบางคนคิดว่าเป็นการเสียเวลาที่จะนั่งฟัง NGOs ฉันรู้สึกประหลาดใจในการขาดความรับผิดชอบของพวกเขาต่ออนาคตของเรา อย่างไรก็ตามก็ดียังพอจะมีนักการเมืองที่สนใจจะฟังเรื่องที่เราแนะนำ แม้ว่าโดยทั่วไปแล้วจะมีนักการเมืองที่รู้เรื่องการอนุรักษ์สิ่งมีชีวิตน้อยมาก นอกจากนี้ นักการเมืองส่วนใหญ่พยายามหลีกเลี่ยงที่จะสนทนาเรื่องการล่าวาฬ ฉันเคยเดินทางไปที่พรรคเสรีประชาธิปไตย ทันทีที่เราขึ้นไปแนะนำตัวและพูดว่าเราคือกลุ่ม Ikan บรรยากาศในห้องประชุมนั้นเริ่มตึงเครียด นักการเมืองทั้งหลายรู้สึกกระอักกระอ่วนใจ...รัฐบาลญี่ปุ่นประสบความสำเร็จในการรณรงค์โฆษณาชวนเชื่อโดยอาศัยความช่วยเหลือจากสื่อเพื่อให้ได้รับการสนับสนุนในโครงการวิจัยวาฬ บางครั้งฉันรู้สึกท้อใจเนื่องจากคนหนุ่มสาวส่วนใหญ่ไม่สนใจประเด็นเหล่านี้”²⁵

เหตุผลอีกประการที่องค์กรเหล่านี้ไม่ประสบความสำเร็จในการได้รับแรงสนับสนุนในญี่ปุ่นนั้นมาจากการใช้ยุทธวิธีที่ผิดพลาดด้วยการประณามญี่ปุ่นอย่างรุนแรงผ่านสื่อต่างๆ ทั้งในเรื่องของโครงการวิจัยวาฬและการบริโภคเนื้อวาฬแม้ว่าวิธีประณามจะได้ผลในประเทศตะวันตกแต่ในญี่ปุ่นกลับทำให้สถานการณ์แย่ลง และทำให้รัฐบาลญี่ปุ่นและกลุ่มที่สนับสนุนการล่าวาฬสามารถอ้างได้ว่านี่คือการกระทำที่คล้ายกับการเหยียดผิว หรือ จักรวรรดินิยมทางวัฒนธรรม ซึ่งจะสอดคล้องกับยุทธวิธีที่กลุ่มสนับสนุนการล่าวาฬได้วางแผนเอาไว้ ความไม่สามารถของกลุ่มองค์กรสิ่งแวดล้อมในการที่จะสร้างแรงสนับสนุนในการต่อต้านการล่าวาฬในญี่ปุ่นโดยเฉพาะจากประชาชนชาวญี่ปุ่นนั้นเป็นเหตุผลอีกประการที่ทำให้ผู้กำหนดนโยบายล่าวาฬของญี่ปุ่นนั้นไม่เผชิญกับแรงกดดันที่มากพอจนส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงนโยบาย²⁶

²⁴ Richard Brian Wilcox, “The Ecology of Hope Environmental Grassroots Activism in Japan,” (Ph.D. Dissertation, College of Graduate Studies, Union Institute & University, 2004), p101.

²⁵ Ibid., p.104-105

²⁶ Amy L. Catalinac, and GERAL Chan, “Japan, the West, and the Whaling Issue: Understanding the Japanese Side,” *Japan Forum* 17 (2005):148.

ในขณะที่ไม่มีแรงกดดันภายในญี่ปุ่นที่มากเพียงพอจากกลุ่มที่ต่อต้านการล่าวาฬ แรงกดดันจากภายนอกประเทศเองก็ยังอ่อนแอเช่นกัน แม้ว่าสหรัฐอเมริกาซึ่งถือว่าเป็นคู่ค้าและพันธมิตรที่สำคัญที่สุดประเทศหนึ่งของญี่ปุ่นจะมีมาตรการทางกฎหมายซึ่งนำมาใช้ในการตอบโต้โครงการวิจัยวาฬของญี่ปุ่นซึ่งได้แก่

1. พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมแพดลีย์ว่าด้วยการคุ้มครองการประมง
2. พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมแพกวูด-แมกนุสันเพื่อการอนุรักษ์และการจัดการด้านการประมง

แต่ปัจจุบันพระราชบัญญัติทั้งสองฉบับไม่สามารถที่จะสร้างแรงกดดันต่อญี่ปุ่นได้ โดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมแพดลีย์ได้ให้อำนาจแก่ประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกาที่จะห้ามการนำเข้าสินค้าประมงจากประเทศที่เป็นภัยต่อข้อตกลงหรือโครงการอนุรักษ์ทางการประมงในระดับนานาชาติ แต่การห้ามนำเข้าสินค้าประมงนั้นไม่ได้ส่งผลกระทบต่อญี่ปุ่น เนื่องจากญี่ปุ่นไม่ได้เป็นผู้ส่งออกสินค้าประมงรายใหญ่ ในทางตรงกันข้ามญี่ปุ่นเป็นผู้นำเข้าสินค้าประมงรายใหญ่ของโลก²⁷

ดังนั้นพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมแพดลีย์ จึงไม่ส่งผลกระทบต่อญี่ปุ่นมากนัก นอกจากนี้สหรัฐอเมริกายังเกรงว่าหากทำการคว่ำบาตรไม่นำเข้าสินค้าประมงจากญี่ปุ่นแล้วอาจจะถูกญี่ปุ่นตอบโต้โดยการนำเรื่องเข้าสู่องค์การการค้าโลกได้ ในขณะที่พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมแพกวูด-แมกนุสันฯ ซึ่งได้ให้อำนาจแก่ประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกาสามารถที่จะยกเลิกหรือปฏิเสธสิทธิของประเทศที่จะเข้ามาทำการประมงภายในเขตเศรษฐกิจจำเพาะของสหรัฐอเมริกานั้นก็ไม่สามารถสร้างแรงกดดันต่อญี่ปุ่นได้เช่นกัน เนื่องจากนับแต่ปี ค.ศ. 1988 นั้นไม่มีเรือประมงของญี่ปุ่นที่ได้รับโควต้าให้เข้ามาทำการประมงในเขตเศรษฐกิจจำเพาะของสหรัฐอเมริกา ทำให้ญี่ปุ่นมีการปรับตัวทำประมงในแหล่งอื่นแทน ส่งผลให้ในปัจจุบันเขตเศรษฐกิจจำเพาะของสหรัฐอเมริกาไม่ถือเป็นแหล่งผลประโยชน์สำคัญต่อการประมงญี่ปุ่นอีกต่อไป ดังนั้นพระราชพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมแพกวูด-แมกนุสันฯ จึงไม่มีผลกระทบต่อญี่ปุ่นเช่นกัน

²⁷ Regional Aquaculture Information System. "FAO Fisheries Commodities Production And Trade 1976-2007." <<http://www.raisaquaculture.net/uploads/media/FAOupdateddataset.pdf>>.